

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi polt in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

ZA oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Dopise sprejema odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Štev. 14.

V Mariboru 20. julija 1876.

Letnik IV.

Kako se učenci različnih oddelkov ob enem skupaj zdatno in koristno podučujejo?

(Referiral pri okrajnej učiteljskej konferenciji v Senožečah dne 6. junija t. l. M. Rant.)

Posebno važno vprašanje je to za učitelje enorazredno-razdeljenih in nerazdeljenih ljudskih šol, kakoršnih se na deželi največ nabaja. Na to prevažno vprašanje hočem tukaj dvojnimi načinoma odgovoriti. Po enem načinu, po najnovejših, a reči moram — prepomanjkljivih predpisih, je odgovor prav lehek. Dotični učitelj naj pred vsem „Lehrplan für getheilte einklassige Volksschulen mit Halbtagsunterricht“, — ali pa „Lehrplan für ungetheilte Volksschulen mit ganztägigem Unterrichte“, torej v kakoršnih okoliščinah se ravno nahaja, v roko vzame. Ko je ta načerta enkrat dobro prebavil in preštudiral, naj on učence po starosti, ne oziraje se na taistih zmožnosti, njih uže pridobljene véde in duševni razvoj, v razne oddelke porazdeli. In, ko se mu je to enkrat posrečilo, ima za daljno postopanje skupnega podučevanja zopet druga prav problematična recepta, namreč:

a) „Entwurf eines Lectionsplanes für ungetheilte.“

b) „Entwurf eines Lectionsplanes für getheilte Volksschulen“ na razpolaganje. Ko je učitelj tudi ta dva recepta dobro premlel, naj prične z učenci različnih oddelkov monotonično „ribanje“: „Sprachunterricht — Sprachübung“; — „Sprachübung — Sprachunterricht“, itd. Še več naj „za spremembo“ na nerazdeljenih enorazrednicah razne predmete, kakor: „Rechnen, Sprachübung, Naturkunde; — Rechnen, Zeichnen, Sprachunterricht“; — na razdeljenih enorazrednicah pa: „Sprachübung, Rechnen“; — „Zeichnen, Erdkunde“; — „Sprachunterricht, Rechnen“; — „Geschichte, Rechnen, Naturkunde“; — in „Zeichnen, Sprachunterricht“, „Geschichte, Sprachübung“ itd. skupaj v en koš verže, kar je zares prečudno mešana dušna hrana za

učeo se mladino. To naj potem vsake pol ure pričinja in končava, kar naj se celih šest šolskih let dan po dnevu neprerhoma, kakor noč in dan — versti. Tako bi se moralo mladino večih oddelkov po najnovejših predpisih v šoli ob enem podučevati. In napredek — kakošen bil bi ta? Odgovor je lehek. — Pri tacem postopanju mora se dotični učitelj, kateri strogo po predpisanih receptih otroški um in njih duh leči, koncem vsacega šolskega leta, ne ravno z mirno vestjo prepričati, da je z rešetom vodo zajemal, gradove v zrak zidal, prazno slamo mlatil, pšenico sejal — a plevel žel. On se je morebiti za žive in mertve ves šolski čas trudil, izročeno mu mladino temeljito podučevati; — ali pot, po katerej je hodil, nij bila prava — nij peljala njega z mladino vred do pravega cilja. In — kar je največjo zlo — mladina bi čas, zlati čas celih šest, zanjo najvažnejših let, brez vse koristi za njeno javno življenje za vselej popolnoma zgubila in zapravila.

Da se pa temu zlo temeljito v okom pride, narisati hočem drugo pot, po katerej se podučevaje več različnih oddelkov ob enem z mladino pravi napredek doseči more.

Oglejmo v drugej versti to prevažno vprašanje bolj natančno iz pravega pedagogičnega stališča. Ako se hoče mladina raznih oddelkov ob enem zdatno skupaj podučevati, naj učitelj:

1) šolsko mladino pričetkom vsacega šolskega leta po svojem najboljšem in vestnem prepričanju po uže pridobljenih vedah, razvitih zmožnostih ne oziraje se na taistih starost (kakor to nasprotno uže omenjeni predpisi veleljivo) pravo naravno potjo v različne oddelke porazdeli. Naj se

2) pri svojem daljnem postopanju in podučevanju vedno po zlatem pedagogičnem pravilu: „Postopaj od lehkega k težjemu, od znanega k neznanemu in od enojnega k sestavljenemu“ — ravna.

Kar prvo zadeva, hočem ob kratkem nekoliko pojasniti in dokazati, da je neobhodno potrebno, mladino pod zmožnosti, a ne po starosti, v posamezne oddelke pričetkom vsacega šolskega leta porazdeliti, ako se hoče več oddelkov skupno podučevaje s podukom tudi pravi vspeh in napredek doseči.

Krepki in korenjaški junak težko breme z lehkoto prenaša; če se enako breme šibkemu otroku operta, omagal bode po njim. Zidar mora veliko poslopje izveršiti; ako on velikanskemu zidu iz drobnega kamenja podstavo napravi, na taisto vedno z debelejším kamejem svoje delo nadaljuje, mali kamenjčki v podstavi začno se izmikati in drobiti, — in vse — morebiti uže skoraj doveršeno zidanje — se razruši, razpade. Modri kmetovalec seme enacega žitnega plemena vselej na njivo skupaj seje. In zakaj to? — Nekatera žitna plemena hitreje in krepkeje rasto, zahtevajo sebi primernega gnojila, in žito šibkeje in

manjše rasti bi pod krepko rastjo popolnoma omagalo in se zadušilo; — ne bilo bi pidelka; seme, trud in delo bilo bi popolnoma zaverženo. Zakaj pa vertnar pritlikovce in za visoko rast odložena sadna drevesca vselej vsako za-se in ne po starosti skupaj na enoisti prostor sadi? Odgovor je vsacemu izmed čestito zbranih gospodov sokolegov znan in lehek. — Nekaj enacega opazuje se tudi vselej in povsod med učečo se mladino. Večletna skušnja me uči, da so povsod nekateri otroci od Boga in narave na duhu memo družih boljše obdarovani, se lahkeje učé, ter berzeje napredujejo. Drugi so zopet dostikrat na duhu tako rekoč deloma ali celo popolnoma tópi, in z največjem trudom, prizadevanjem in temeljitim podukom učitelj pri njih gledé napredka le prav malo opraviiti more. Verlo na duhu obdarovane in popolnoma tópe otroke v eno isti oddelek — po starosti — staviti bila bi popolnoma protinaravna bedarija. Ne ti in ne oni bi pri poduku ne le nič napredovali, nego dobro duševno obdarovani bi postali lehkomišljeni, raztreseni in léni, slabejši bi pa pod pretežkim, preobilnim, taistih zmožnostim popolnoma neprimernim bremenom totalno omagali in obupali. Poglejmo v pretežko obloženi voz vpreženega konja; potegne enkrat, dvakrat, a ker se voz raz mesta premakniti noče — obupa, — in vsa kletev, tepenje in rotnenje voznikovo ga več naprej spraviti ne more, dokler se preobloženo vpreženega čuti. Ravno tako je tudi z mladino, za poduk nenaravno potjo v razne oddelke razdeljeno. Pri takih okoliščinah — nenaravnej razdelitvi v oddelke — dotični učitelj s svojim podukom ves šolski čas le pravi „babilonski stolp“ zida, in kadar mladini odpustna spričevala napravlja, zdihniti mora nehoté: „Moje delo, moj trud in prizadevanje bilo je brez vspeha, napredka nij, čas, dragi čas njezne mladine je popolnoma zgubljen — vse zgubljeno!“

Sklep o tem je, da otroci z boljšimi duševnimi zmožnostimi hitreje napredujejo, zdatnejšega in več poduka potrebujejo; se morajo toraj navzlic najnovejšim in popolnoma pomanjkljivim predpisom razdeliti v posamezne razne oddelke ne z ozirom na njih starost, marveč na njih zmožnosti, in uže pridobljene vede.

Zgoraj omenjeno pedagogično pravilo: „Postopaj od lahkega k težjemu, od znanega k neznanemu in od enojnega k sestavljenemu“ je prvo in brez pogojno vodilo za zdatno podučevanje mladine v več raznih oddelkih ob enem in istem času, v enej in istej šolskej sobi. Da bode pa učitelj otročaje več in različnih oddelkov ob enem zdatno in koristno skupaj podučeval, mora biti svojemu poslu vsestransko — popoluoma kos. Učitelj naj vedno pazi, da bode s svojim podučevanjem učencem vseh oddelkov koristil; ozira naj se vedno na male in večje, na slabotne in boljše, na zmožnejše in manj talentirane, kar nij ravno težavno, ako so učenci gledé razdelitve v posamezne oddelke vsak na svojem mestu.

Kako se učenci različnih oddelkov zdatno in koristno skupaj podučujejo, hočem tukaj nekoliko iz lastne skušnje in prepričanja na posameznih predmetih pokazati. Vzemimo na priliko:

1. Branje.

Kadar mali učenci beró, tedaj naj večji na primerna učiteljeva vprašanja mlajšim razkladajo, kaj v berilnej vaji ta ali ona beseda, ta ali oni izraz pomeni, kaj uči od njih slovnica, pravopisje. Tako se ob enem mladini vseh različnih oddelkov bistri um, širi vid, budi čut, požlahtnjuje serce, ter se odgoja in kreпча za duševno in telesno življenje. Ako učitelj učence vadi govoriti, razsojevati in misliti, naj se vselej vseh učencev, večjih in malih spominja. Pri tem naj on dela, kakor pridni in skerbni oče, kadar svojem otrokom telesno hrano deli; on dá večjim večji, a malim manji kos kruha, toda nazadnje so vendar vsi zadovoljni in veseli, ker so se vsi, vsak svoje naravi, primerno nabranili. Učitelj naj ves svoj uk vselej tako vrvava in razlaga, da ga vseh oddelkov učenci radi in željno poslušajo, ter lahko umejo. Kadar je učitelj pri obravnavi berilnih odstavkov, v katerih je govor o živalstvu, rastlinstvu, kmetijstvu in družih realnih predmetih, naj se vselej potruži tako podučevati, da s tem podukom ob enem učencem vseh oddelkov po mogočnosti koristi. Da bode pa učitelj tudi vselej tako podučevati mogel, mora otroško naravo in njih zmožnosti popolnoma poznati, in v šolo za vsako podučevanje vselej dobro in temeljito pripravljen priti, ako hoče, da bodo potem njegovo razlaganje učencem lahko umljivo, mikavno in da bode vsaka beseda tudi na pravem mestu in plodovita. (Dalje prihodnjič.)

Jana Amosa Komenskega Informatorium šole materinske.

(Konec.)

Poglavje XII.

Kako naj starši in pestunje pripravljajo otroke za ljudsko šolo.

Za vsako reč na svetu je potreben dober svet in dobra priprava, če ima biti koristna. V tej zadevi pravi Sirah (18, 20.), naj si vsaki pripravi jezik k molitvi, k sodu in k vsakemu govoru (červavno bi bilo vprašanje jasno 33, 4.) In tudi se spodobi, da človek kot razumna stvar nič ne stori slepo, ampak vse pametno in razumno, naj ve, zakaj stori, in kaj iz tega priti more, če tako ali enako stori. Naj ne pošiljajo torej starši svojih otrok v šolo nepripravljenih, ampak naj si prizadevajo pripraviti svoje otroke na vse, kar se v šoli ima storiti in misliti.

Nespametno torej ravnajo tisti, kateri nikakor ne pripravljajo svojega otroka za šolnika, ampak ga peljajo, kakor tele k mesarju ali živinče v čredo; naj on se ž njim potlej dere kakor hoče. Še hujše ravnajo tisti, kateri najprej napravijo iz preceptorjev strašila in iz šol mučilnice, potem pa tja peljejo svoje otroke. To se zgodi, kadar starši ali domačini otrokom pripovedujejo o šibi v šoli, o jezi šolnikovi, in da ne bodo potem več igrali se in še več takošnih stvari. Nekteri žugajo otroku: Dam te v šolo; saj te tam ukroté; le čakaj, bodo te tam šibali itd. To pa ne pelje k temu, da bi deček ubogal, nego k temu, da bi se ostrašil, obupal in dobil suženjsko misel nasproti staršem in preceptorjem.

Zatoraj naj storé pobožni in pametni starši, oskerbniki ali pestunje tako le:

1. Kadar se približuje čas, da ima otrok iti v šolo, naj ga s tem razveselé kakor s semom ali bratvo, da bode kmalo prišel v šolo med druge dečke (deklice), da se bode ž njimi skupaj učil in ž njimi vkup igral. Oče pa ali mati more mu obljubiti lepo obleko, lepi klobuk, lepo tablico, lepe bukve itd.; ali če te reči imajo že pripravljene, morejo je otroku nekikrat pokazati pa ne dajati (da bi na ta način njihovo željo tim večja postopala), da mu to bodo dali pa s tim dostavkom: No, ljubi otrok, moli pridno Boga, da bi kmalo prišel v šolo in bodi pobožen in vbogaj itd.

2) Dobro tudi bode, če se jim reče, kako je to lepa reč hoditi v šolo in učiti se tam, kajti iz takošnih ljudi postanejo gospodje uradniki, dohtorji, duhovniki, župani itd., vsi imenitni, bogati, modri ljudje, ki so spoštovanja vredni, in ktere drugi spoštovati morajo. Zato je bolje hoditi v šolo nego za goskami, za svinjami ali za plugom, ali biti siromak, pastir ali kakošen prost hlapec. Poleg tega učiti se, ni nobeno delo, ampak igra s knjigami, s peresom, da je slajše nego cukur itd. In da bi poskusili, kakošna ta igra je, naj se jim da kreda v roko, da bi ž njo čertali, po klopih, po mizi (ali po tablici, ki je za to nalašč pripravljena); tu naj risajo, čertajo, malajo, kakor in kar hočejo, čerte, križe, okroge, zvezde, vozle, drevesa, konje, ovce, krave itd. Naj je tem rečem podobno ali ni, na tem ni nič ležeče; naj imajo le s tem svoje veselje in kratek čas. Kajti ni mogoče, da bi to bilo brez haska; navadijo si na ta način roko za pisanje, risanje deržati, urijo si misel in oči. Karkoli toraj jim tekne za šolo in za učenje, to naj se jim pripusti.

3) K temu še morajo starši v njih spodbujati zaupljivost in ljubezen do tistih, ki bodo njihovi preceptorji. To gre na raznoverstni način. Enkrat, da je on gospod stric, ujec, kum, sosed; naj se jim hvali njegova modrost in njegovo znanje, poleg tega njegova prijaznost in ljubezen do otrok: da je on imeniten

mož, da veliko zna, da je do otrok jako prijazen in dobrotljiv. Res je sicer, da nekatere tudi kaznuje, to pa samo take, ki nočejo vbogati, ki so nemarni, uporni (ki so tudi vredni, da bi je vsaki kaznoval); vbogljivih in pridnih otrok da nikdar ne kaznuje; in k temu še, da vsakikrat vse pokaže, kakor se kaj ima pisati ali storiti itd. Take in enake reči naj se otrokom po otroškem razlagajo, in vsa boječnost in strah naj se jim odzame, n. pr. tudi s prašanjem: Kaj ne, ti boš vbogal? Če reče, da bode, reci: No, tedaj pa gotovo bode tebe g. učitelj imel rad itd. In da bi se otrok seznanil s svojim prihodnjim mojstrem, in da bi spoznal in prepričal se (ker otroci so do drugih nezaupljivi), da v resnici takošen je, more oče ali mati k učitelju otroka poslati; preceptor pa naj ž njim lepo spregovori, naj mu pokaže nekaj knjig, kar še nij videl, ali učilnih sredstev, godebnih orodij, karkoli bi dečka zanimalo; nekikrat naj mu tudi nekaj da, knjižico, tintnik, denar, cukar, sadje i kajkoli več. Da ne bi imel pri tem nekakšne škode, naj mu starši povernejo ali baš naprej pošljejo (ker to njihovemu otroku le koristi). Na ta način dobé otroci do šole in do učenja in do učitelja veselje in zaupanje; in tu je že skoro vse dobljeno. Škola gotovo ne bode jim nič družega, nego igra in bodo kar lepo napredovali.

4) A ker vsaka modrost je od gospodina, in ker ž njim ostaja vekomaj (Sin 1, 1.), in ker je on vodnik modrosti in oskerbnik modrih, in ker mi smo v njegovih rokah, jezik naš in vsaka previdnost in znanje — (Mod. 7. 15.): spodobi se in tudi je potrebno, da bi starši svoje otroke zopet Bogu darovali in prosili, da bi blagoslovil njihovo šolsko učenje, da bi ž njih napravil posode svoje milosti, in če mu ljubo, orožje svoje slave. —

Tako je Ana izročila svojega Samula knezu Eli z molitvami; tako David Salomona preroku Nathanu; tako je storila mati M. Jana Husa, peljajoča ga v šolo, pokleknila je ž njim večkrat med potom na polji in molila Boga: in kakor je Bog njeno prošnjo uslišal, to ve cela cerkev. Kajti kako bi mogel Bog to od sebe odriniti, kar se njemu s takošno serčno molitvijo daruje (najprej v telesu matere, potlej pri sv. kerstu in tukaj zopet)? kako ne bi sprijel takšnega svetega darovanja? To ni mogoče!

Zato naj molijo starši Boga, večnega gospoda, stvarnika, reditelja, varha vseh stvari; naj njega prosijo za modrost svetega Duha, za strah božji za zasluženje našega rešitelja J. Kristusa, ki sam je jemal otroke na roke, ž njimi rad občeval in je blagoslovljal; naj končajo molitev z „oče našem“.

Občna zgodovina

za višje razrede narodnih in meščanskih šol.

V nemškem jeziku spisal prof. dr. Netoliczka. Poslovenil Ivan Lapajne.

Srednji vek.

II. Od Karola Velikega do križanskih vojsk.

(Dalje)

§ 9. Karlovci (Karolingarji).

Nasledniki Karola Velikega, Karlovci imenovani, so bili slabi vladarji. Karolov sin, Ljudovik pobožni, je bil sicer dober knez, pa je imel premalo moči, da bi vzdrževal veliko kraljestvo.

Že v četrtem letu svojega vladanja razdelil je svoje kraljestvo med svoje tri sinove, Lotarja, Pipina in Ljudovika. Ko je v drugem zakonu dobil še četrtega sina, Karola Plešca, hotel je novo razdelitev početi, pa so se mu sinovi uperli. Pri Kolmarji v Alzaciji so pa njegove trupe ga zapustile in k sinovom prestopile, in Ljudovik je žalosti umrl. Po očetovi smrti so si sinovi stalno razdelili državo po pogodbi v Verdunu (843). Pipin je bil že pred umrl, na to dobi Lotar s cesarskim naslovom vred srednje Frankovsko, obsegajočo pokrajine med Severnim in Srednjim morjem, Ljudovik, pridevkom Nemški, vshodno Frankovsko, na desnem bregu Rene, kar je bilo podloga pozneji Nemčiji, in Karol Plešec je dobil zahodno Frankovsko, ali pozneje Francosko.

Toda ti bratje niso imeli sreče in blagoslova. Lotar je odložil krono in šel v samostan. Njegovi potomci so že l. 875 pomerli in njegova dežela je pripadla nekoliko Nemčiji nekoliko Francoski.

Tudi v Nemčiji so Karolingarji z Ljudovikom Otrokom, (911) izmerli; na kar postane Nemčija volilna država.

Med vlado slabih Karolingarjev na Francoskem so Normani deželo pustošili. Ta narod je stanoval ob bregih Danskih, Švedskih in Norveških. Lep del severne Francoske so si bili pribojevali, še dandanes se imenuje Normandija. Zadnji Karlovec na Francoskem je bil Ljudovik Leni. Po njegovi smrti so izvolili Huga Kapeta, mogočnega pariškega grofa. On je ustanovil kraljevsko rodovino Kapetovcev (987).

§ 10. Henrik I., utemeljitelj mest.

Po smrti Karlovcev so izvolili na Nemškem za kralja Konrada, vojvode Frankskega. Umrli je pa ta že za sedem let. Na smertni postelji je priporočil za svojega naslednika lastnega sovražnika, vojvode Henrika Saksonskega, spoznavši ga za najvrednejšega.

Ta čversti kralj je dobil tudi pridevek „Tičar“, ker je bil prvo vest o izvolitvi za kralja pri ptičjem lovu izvedel.

Henrik I. je bil moder in braber knez, povzdignil je bil propadlo Nemčijo in branil državne meje proti napadom sovražnih sosedov. Zlasti bojevalni Madžari so bili, ki so nemško cesarstvo večkrat pustošili.

Med devetletnim pomirjem, ki ga je bil s tem sovražnikom sklenil, se je trudil državo dobro obraniti. Na njegovo prigo-varjanje so si plemenitniki terde gradove zidali in pri turnirjih v boju vadili; terge in mesta je obdal z zidovjem, prekopi in zaukazal, da se je vsak desti mož naselil v mestu, kjer so se ob času vojske poljski sadeži shranjevali. Po preteklem pomirju napadli so Madžari Saksijo. Bili so pa pri Merzeburgu (933) popolnem pobiti, in dolgo se niso več upali v Nemčijo.

§ 11. Oton Veliki.

Po Henrikovi smerti je zasedel njegov prestol sin Oton I, kronan po nadškofu Majnskemu v Porečnu (Ahen). Med obedom so prvi nemški knezi pervikrat tako imenovane najvišje službe opravljali.

Oton je krepko vladal, premagal svoje notranje in zunanje sovražnike in razširjeval kerščanstvo. Prisilil je Dance in Poljake, da so nemško gospodstvo pripoznali. Madžari so pa hujše nego prej v Bavarsko priderjevali. V svoji ošabnosti so govorili: Naši konji bodo reke in jezera popili, in ako se nebo ne podere ali zemlja ne pogrezne, ne more se nam nič hudega zgoditi. Priderli so bili že blizo Avgsburga, kar jih je bil Oton blizo mesta na polju Leih tako natolkel, da se niso več na Nemško upali (955). Zdaj je Vshodno marko, katero je bil Karol Veliki ustanovil, pa Ljudovik Oton izgubil, zopet ustanovil, in podelil jo nekemu mejnemu grofu. Pod njegovim sinom Otonom II. je dobila to marko, ki se je začela Ostreich, Oesterreich (Avstrija) zvati, frankovska rodovina Babenberška (976). V tem času so se začeli Madžari ali Ogrji pervikrat omiki približevati.

Vojvoda Gajza je prestopil h kerščanski veri, in njegov sin Štefan Sveti, je pa kerščanstvo zelo razširjeval.

Oton Veliki je bil tudi večkrat v Italiji, kjer je bila po odpovedi cesarja Lotarja velika zmešnjava; v Milanu je bil Oton z železno krono za kralja lombardijskega in v Rimu za rimskega cesarja kronan.

Njegovi nasledniki Oton II, Oton III in Henrik II ali Sveti so imeli vedno boje z velikaši svoje države in upornimi Italijani. Z Henrikom Svetim je Saksonska cesarska hiša na Nemškem izmerla (1024).

§ 12. Henrik IV. in papež Gregor VII.

Po smerti zadnjega nemškega cesarja iz saksonske hiše je bil za kralja izvoljen Konrad II, frankovski vojvoda. On

je bil čverst vladar, ki je odpravljaj posebno takratno pestno pravico ali pravico močnejšega in na perste stopal roparskim vitezom. Pridobil si je bil lepo burgundsko kraljestvo, ki je obsegalo Švicio in južno Francosko, in gledal je na to, da bi cesarstvo svoji hiši pridobil.

Enako verlo je vladal njegov sin Henrik III, ki je bil jako bogaboječ in od ljudstva čislan. Z veliko odločnostjo se je ravnal po očetovem načertu, da bi bila Nemčija dedna monarhija brez vsega upljiva od strani velikašev. Da bi se preprirov bolj obvaroval, vpeljal je tako imenovani „božji mir“, po katerem ne bi smel od srede do pondeljka, in tudi o svetih časih nobeden za orožje prijeti. Tudi v Italiji, kjer so bili trije papeži ob enem, naredil je mir s tem, da je vse tri odstavil in novega imenoval; s tem je postala volitev papeža od cesarja odvisna. Umerl je v najlepših moških letih; njegov sin Henrik IV. je bil takrat komaj šest let star. Nemški knezi so na to izrejo mladega kralja in vodstvo države njegovi materi Neži izročili. S tem vodstvom pa niso bili knezi zadovoljni, radi tega so komaj 16 let starega Henrika IV. na nemški tron posadili.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Ptuja 10. julija 1876. Naj danes (nekoliko pozno že) poročam, kaj se je 8. junija in 6. julija v našem zboru važnega dogodilo. Formalne introdukcije takrat odložim.

Gospod Robič, izversten in vnet raziskavec ptujskih dogodeb, to je domače geografije nas je v juniju v duhu vodil po Ptuju. Kazal nam je poslopje in spominke, povedal čas in ime začetnikov, pa tudi porednih naslednikov do sedanjega dne. Kako bogat je vendar Ptuj v svoji zgodovini! Pa to le mi zdaj vemo, oni pa, ki v teh starodavnih poslopih prebivajo dan za dnevom, mimo hodijo, — večjidel drugzega nič ne vedó, nego to, da je to njih lastnina — ali njihovo navadno obližje!

Kako imenitna omika je toraj v razpravi domovinske geografije za našo ljubo mladino!

Posnemajmo verlega učitelja g. Robiča in nabirajmo si tudi vsak za svoj kraj potrebno zgodovinsko materijo.

V seji 6. julija je imenovan kolega govoril o začetku in imenu Ptuja, o preseljevanju narodov itd. Prišel je tudi s pripovednicami (sagenkünde.)*)

Gospod Romič pa je v juniju razpravljaj nadalje: „zedinjevanje naravskih moči“, v čemer misli sam v tem listu pisati. Dovoljujem si pa dalje poročati, kako mično nas je 6. julija s fizikalnimi poskusi razveselje-

---

*) Pri veliki okrajni učiteljski skupščini meseca avgusta naj bi izvolil g. R. navzočim vse to v domači besedi povedati, da bode večje vrednosti za učitelje.

val. Razvijal je z aparati mestne šole različne kiseline, potem eksperimental s kalijem, natrijem, s kredo, z železnimi opilki in dr. — dokazal požar derv in gaza, ktereга je v malem gazometru napravil. Občudovali smo končno svitlobo goruče magnezije in več drugih fizikalnih poskušanj. Bog daj, da bi pri vseh eksperimentih — srečo imel!

V prihodnji seji 3. avgusta bodeta zopet imenovana obče spoštovana kolega svoje prednašanje nadaljevala.

Gospod predsednik je obema gospodoma izrekel hvalo navzočih *)

Iz šmarskega okraja. (O „Učiteljskem društvu za slovenski Štajer.“) **) Dovoli, da o priliki pregovorim nekoliko besedi o našem (sl. st.) društvu. — Napredek društva je odvisen od delovanja odborovega, a pri nas razum načelnika, odborniki ne storé skoraj nič, ***) še k sejam ne pridejo. Temu ne bo prej bolje, nego takrat, kedar se odbor na drugi bolj praktičen način konstituira, kakor do zdaj. Jaz mislim tako:

Če se bodo odborniki še v prihodnje volili iz vseh okr. slov. Štaj., naj predsednik sam ali pa s pomočjo odbornikov, s kojimi lahko v dotiko pride, manj važna vprašanja o društvu tako formulira, da ostali odborniki „pro“ ali „kontra“ pismeno glasujejo. Na podlagi pismenega glasovanja odbornikov naj se sestavi zapisnik, koji se pri odborovi seji odobri. Za važnejša vprašanja, ter za odobrenje zapisnikov naj se ob času obč. društv. zbora skliče odbor k seji. — Bolj praktičen način še bi bil pa ta. Odbor naj se voli iz učiteljev tistega okraja, v katerem je predsednik, in če tam ni dosto, ali za odbor sposobnih društvjenikov, volijo se iz bližnjih okrajev. Tudi v katerem drugem okraju, (koi ma za to najbolj sposobnih učiteljev), kakor je predsednik, se lahko izberejo odborniki, a med temi mora biti podpredsednik. Za potovanje k odborovim sejam, naj se predsedniku da nagrada; če je predsednik zadržan, vodi sejo podpredsednik, koji je od predsednika inštruiran.

Preudari moje predloge, ter mi naznani, ali se vjemaš z menoj. Pri prihodnjem zboru bom te predloge društvu predlagal, če ti kaj boljšega ne vkreneš. ****)

Slovstvo.

(Naznanilo.) Ker se je nekoliko (toda prav za prav le malo še) naročnikov za „Učiteljski koledar za leto 1877“ oglasilo, zato smo se odločili izdati ga. Obsegal bode 1. navadni „kalendarij“; 2. lestvice o kolekih za pobotnice in druga pisma; 3. imenik slovenskih šol in učiteljev; 4. nekatera naznanila o šolskih rečeh; 5. čisti papir kot zabilježnica. Vezan bode trdno in okusno ter imel ob enem svinčnik. Stal bode 50 kr.; po pošti poslan 52 kr. Prosimo Vas, slovenski učitelji, da si ga naročite! Odbor „Učit. društva za slovenski Štajer“.

*) Radi pomanjkanja prostora smo nekoliko okrajšati morali.

Uredništvo.

**) Iz prijateljskega pisma.

***) Tega mi ne moremo reči, nekateri odborniki jako podpirajo načelnika.

****) Dobro, le pred občni zbor s takimi mislini.

Ur.

Ur.

(„Slomšekove pesmi“), urejene po g. M. Lendovšek u, kaplanu v Ptuj, izišle so zbrane v posebni knjigi, katerej je cena 90 kr. (vezana 1 gid.). Knjiga obsega 17 pol, ima na čelu 2 Šlomšekova predgovora, životopisne čertice in bibliografijo Slomšekovih del in spisov. Dodana je tudi podoba tega najboljšega slovenskega škofa, izvrstnega pisatelja in imenitnega slovenskega pedagoga. Knjiga je lep spomin Slovincem na nepozabljivega domoljuba.

— Pri Karol Gerold-ovem sinu na Dunaju je izišla ravno kar Decker-jeva „Fizika in Kemija“ za narodne šole v slovenskem jeziku. Več o tej knjigi, katere bodo slovenski učitelji gotovo zopet veseli, spregovorimo prihodnjč.

— Ministerstvo je odobrilo „Nazorni nauk“ za slovensko mladost, spisal J. Tomšič, v založbi pri Giontiniju v Ljubljani po 3 gid. 50 kr. (terdno vezan). —

„Zemlja“, t. j. globus s slovensko terminologijo od J. Tomšiča. Dobiva se pri Giontiniju po 5 gid. 30 kr.

(Štajerske šolske postavbe) bode prav v kratkem izdala J. M. Pajkova tiskarna v Mariboru, na kar si dovoljujemo opozoriti naše slovensko-štajerske učitelje,

Šolske novice in drobtine.

(„Učiteljsko društvo za slovenski Štajer.“) Te dni so se nekateri odborniki posvetovali o letošnjem občnem zboru. Prilicni čas zanj bi bil samo 18. in 19. septembra, ako se skliče o šolskih počitnicah. Toda hitro potem je 20. in 21. sept. zbor „Lehrerbunda“ v Celji, kar ne ugaja vsem učiteljem, zlasti tistim ne, kateri bi se radi obeh zborov udeležili, a toliko časa (4—6 dni) od doma izostati ne morejo. Zato so se nekateri odborniki gledč letošnje skupščine v tem-le zedinili: 16., 17. in 18. avgusta imajo učitelji ptujskega, rogaškega, ormuškega, ljutomerskega in gorenje-radgonskega okraja uradno učiteljsko konferenco v Ptuj, kder bode 80—90 učiteljev navzočih. Ako bi se zbor našega društva mesec dni kasneje tudi v Ptuj sklical, zanašati bi se morali ravno na te učitelje največ, da pridejo. Toda ker so bili pred mesec dni v Ptuj že, ker so takrat skozi 3 dni zborovali, ne bi se jim pozneje zopet ljubilo priti — in zbor bi bil slabo obiskovan. Tudi učiteljem drugih okrajev ne bi bilo morda jako prijetno, da bi hitro potem, ko šola mine, pa k zboru potovati morali. Razen tega imajo 18. in 19. septembra mestni ptujski učitelji že zopet šolo. Z ozirom na te okoliščine so sklenili ovi odborniki, da se na večer pred začetkom uradne učiteljske konferenco skliče v Ptuj tudi občni zbor našega društva. Torej letos bode občna skupščina zvečer v torek, 15. avgusta, na Marijin praznik. Dnevni red priobčimo prihodnjč. Učiteljem gor imenovanih okrajev bode torej prav lahko udeleževati se; pa tudi učiteljem drugih okrajev, daljnih in pa tudi bližnjih težko ne. Učitelji došli v torek v Ptuj, morejo sredo, že ob 4. ali pa ob 7. uri odpotovati z vlakom in ob 9. uri (gotovo pa ob 10. uri) so lahko zopet v šoli; pa ako hočejo ostati v sredo v Ptuj, morejo šolo od srede na četrtek preložiti (seveda s privoljenjem krajnega šolskega sveta). — Kot pravi ud je k našemu društvu pristopil g. Jože Močnik, učitelj Št. Jungerti pri Konjicah.

(Okrajna učiteljska konferenca v Ptuj.) Učitelji spodej imenovanih okrajev dobili so sledečo vabilo, katero si dovoljujemo priobčevati kar v nemškem jeziku. Okrajni šolski sveti nočejo še občevati v slovenskem jeziku.

Die diesjährige gemeinsame Bezirkslehrerkonferenz für die Schulbezirke Pettau, Friedau, Rohitsch, Luttenberg und Ober-Radkersburg findet am 16., 17. und 18. August l. J. in Pettau im städt. Kasinosale statt, zu welcher Sie unter Mittheilung der nachstehenden Tagesordnung im Sinne des Erlasses des h. k. k. Landesschulrathes vom 17. September 1872, Zahl 5357, hiemit mit dem Beisatze eingeladen werden, dass die Verhandlungen präzise um 8. Uhr Vormittag beginnen.

Tagesordnung:

1. Eröffnung der Konferenz durch den Herrn Vorsitzenden, k. k. Bezirksschulinspector Hafner; Ernennung dessen Stellvertreters und Wahl zweier Schriftführer.
2. Mittheilungen des Vorsitzenden über die an den inspizirten Schulen gemachten Wahrnehmungen.
3. Mittheilungen herabgelangter Erlässe.
4. Wie soll der Gesamtunterricht beschaffen sein, damit derselbe für's Leben fruchtbringend werde? Ref. Herr Oberlehrer Rauschl in Friedau.
5. Wie soll die Schuldisziplin gehandhabt werden? Erscheinen Disziplinar-Vorschriften für Volksschulen angezeigt und im bejahendem Falle, welche? Ref. H. Lehrer Kocmut in Haidin.
6. Wie ist der Unterricht in der geometrischen Formenlehre in Verbindung mit dem Zeichnen zu ertheilen, damit das vorgeschriebene Lehrziel erreicht werde? Ref. H. Oberlehrer Lapajne in Luttenberg. (Praktischer Lehrversuch von H. Oberlehrer Ferk in Pettau.)
7. Welche Hindernisse stehen der Durchführung der achtjährigen Schulpflichtigkeit auf dem Lande entgegen und wie könnte diesem abgeholfen werden? Ref. H. Oberlehrer Možina in St. Marxen.
8. Auf welche Weise soll der Lehrer an seiner eigenen Fortbildung arbeiten und inwiefern wird er hiebei durch die Bezirkslehrerbibliothek unterstützt? Ref. Fr. Lehrerin Eckl in Luttenberg.
9. Wie sind die Lesestücke in sprachlicher Beziehung zu behandeln, damit durch dieselben die schriftliche Gedankendarstellung gefördert werde? Ref. H. Lehrer Eršenjak in St. Peter bei Radkersburg. (Prakt. Lehrversuch von H. Oberlehrer Ferk.)
10. Vorführung des praktischen Lehrverfahrens im Turnen durch H. Lehrer Krajnc in Pettau.
11. In welcher Weise soll das Lesebuch als Grundlage für den Realunterricht benützt werden? Ref. H. Lehrer Robič in Pettau.
12. Wie soll die Haushaltungskunde mit dem Unterrichte in den weiblichen Handarbeiten in zweckdienliche Verbindung gebracht werden? Ref. Fr. Schulz, eventuel Fr. Zurhaleg, Lehrerinnen in Pettau.
13. Eine Lehrprobe aus der Naturlehre vom Aushilfslehrer Romich in Pettau.
14. Welchen Werth haben Wiederholungen und wann können diese eintreten? Ref. H. Lehrer Žiher in Wurmberg.
15. Welche Lehrmittel kann sich der Lehrer mit geringen Geldkosten selbst beschaffen? Ref. H. Oberlehrer Skrabl in Hl. Kreuz bei Sauerbrunn.
16. Welche intellektuelle, soziale und moralische Eigenschaften soll der Lehrer besitzen, um in seiner Schule mit entsprechendem Erfolge wirken zu können? Ref. H. Reallehrer Kryl in Luttenberg.
17. Vortrag des Lehrers Robič über Heimatskunde mit Rücksicht auf die Verhältnisse eines diesbezirkigen Schulortes.
18. Gemeinschaftliche Besichtigung der Lehrmittelausstellung und des landwirtschaftlichen Versuchs- zugleich Schulgartens unter Führung des H. Lehrers Robič; Besuch des Kindergartens unter Führung des H. Oberlehrers H. Ferk.
19. Wahlen der ständigen Ausschüsse und der Bibliothekskommissionen; Rechenschaftsberichte und Anträge der letzteren.
20. Selbständige Anträge.

Die Herren Referenten haben die Obliegenheit, sich auf die ihnen übertragenen Referate gründlich vorzubereiten, wobei bemerkt wird, dass sie am Schlusse des Referates Thesen, beziehungsweise Anträge aufzustellen und dieselben schriftlich an den Konferenzvorsitzenden zu übergeben haben. Uebrigens wird es jedem zum Erscheinen verpflichteten Konferenzmitgliede (mit Ausnahme der Referenten), einerseits zum Zwecke der Fortbildung, andererseits, um sich an den Debatten mit entsprechendem Erfolge betheiligen zu können, zur besonderen Pflicht *) gemacht, drei beliebige Verhandlungsgegenstände der Tagesordnung schriftlich auszuarbeiten, und das Elaborat am ersten Konferenztage dem Konferenzvorsitzenden zu überreichen. **)

(Štajerska postava), po kateri se ustanovi deželni šolski fond in prenehajo okrajne šolske blagajnice, je potrjena od cesarja.

(Ljubljanske mestne deške šole) postanejo širredne, v kar je mestno svetovalstvo privolilo, a odbilo namero deželnega šolsk. sveta, po kateri naj bi se razen te razširjitve še meščanska šola in še ena ljudska šola ustanovila.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Nadučiteljska služba pri sv. Jurju na Ščavnici (okraj Gornja Radgona) s 600 gld. in stanov. do 14. avg. na kr. š. svet. Na Kranjskem: Učiteljske službe v Mengšu s 600 gld., v Komendi s 450, v Zalogu s 400, na Breznici s 400, v Gorjah s 400, v Srednji vasi s 400 in stanov. (pri vseh), v Kamnigoricah s 450 in 80 gld. za stan. do 31. julija na kr. š. svet. Nadučiteljska služba v Postojni s 700 gld; učiteljske službe v Postojni (600), v Senožečah (500), v Št. Petru (500), Št. Mihaelu (500), Košani (500), Ubelskem (500), Vrabčah (500), Podragi (400), Vremu (400), Ternu (400) — vsè s stanovanjem do 10. avg. na okr. š. sv. v Postojni. Dve učiteljski službi v Borovnici in pri D. M. v Polji s 400 gld. do 20. avg. na kr. š. svet. Učiteljska služba v Logatcu s 500 in stan. in 100 gld. (za orglanje) do 5. avgusta

Na Koroškem: Učiteljska služba v Grebinji (3razr.) s 400 gld., učiteljska služba v Št. Mihaelu nad Pliberkom, učiteljska služba v Slov. Šmihelu s 430 gld. in stan., do konca avgusta na okrajni š. svet v Velikoveu. —

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Reisinger, zač. učitelj pri sv. Andražu v Slov. goricah. G. Gabriel Javnik (od St. Martina pri Vurbergu) imenovan za podučitelja k Mariji v Puščavi; Karl Sket (iz Mürzzuschlaga), podučitelj na deški šoli v Mariboru; Karl Pezdevšek (iz Slivnice), podučitelj v Leitersberg-Karčovinii; J. Živko (učit. kandidat) podučitelj v Št. Lorencu na kor. železnici.

Na Kranjskem: G. Alojz Račič, učitelj v Čatežu.

*) Vedno se nalagajo učiteljem nove dolžnosti in dajejo se jim celó nekakove naloge enako nčencem. Ako bi gg. nadzorniki onim slabejim začasnim učiteljem in začasnim podučiteljem iz starejše šole, ki nimajo še drugega izpita, te spise tudi popravljali, potem bi imele te naloge nekaj pomena.

Ur.

**) Pričakujemo od slovenskih učiteljev, ki bodo pri tej skupščini navzoči, da bodo dalje drag obraz, nego ga ima to vabilo, da bodo namreč govorili v onem jeziku, v katerem morajo v šoli govoriti, v katerem se tudi lažje izražujejo, in katerega je nam slovenskim učiteljem bolj spoštovati, nego ga e. kr. gosposke.

Ur.

Nr. 199. **Učiteljska služba** 2—2

na enorazredni ljudski šoli v Remšniku z dohodki 3. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje.

Prosilci, zmožni nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dostojno dokumentirane prošnje potem predstavljene okrajne šolske gosposke najdalje do 1. avgusta t. l. vposlati krajnemu šolskemu svetu v Remšniku.

Okrajni šolski svet v Marenbergu, dne 19. junija 1876.

Pervosednik: **Strobach.**

Nr. 194. **Učiteljske službe.** 2—2

V šolskem okraji Marnberškem se razpisujejo sledeče učiteljske službe:

- a) učiteljska služba na enorazredni šoli v Brezji (Fresen) z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem;
- b) učiteljska služba na enorazredni šoli v Terbonji (Trofin) z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem;
- c) učiteljska služba na enorazredni šoli v Soboti (Soboth) z dohodki III. razreda in prostim stanovanjem;
- d) učiteljska služba na trirazredni šoli v Ribnici (Reifnigg) z dohodki III. razreda;
- e) podučiteljska služba na trirazredni šoli v Ribnici (Reifnigg) z dohodki III. razreda.

Prosilci, zmožni nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dostojno dokumentirane prošnje potem predstavljene okrajne šolske gosposke najdalje do konca mesca julija t. l. vposlati dotičnemu krajnemu šolskemu svetovalstvu.

Okrajni šolski svet Marnberški, 10. junija 1876.

Pervosednik: **Strobach.**

Nr. 136. **Učiteljske službe.** 2—2

V šolskem okraji Šoštanjskem se razpisujejo sledeče učiteljske službe:

- a) učiteljska služba na enorazredni šoli pri sv. Janžu na Peči z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem;
- b) učiteljska služba na enorazredni šoli v Šmartnem pri Paki (pri Šoštanji) z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem;
- c) učiteljska služba na trirazredni šoli v Velenji (Wöllan) z dohodki III. razreda;
- d) podučiteljska služba na trirazredni šoli v Velenji (Wöllan) z dohodki III. razreda.

Prosilci, zmožni nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dostojno dokumentirane prošnje potem predstavljene okrajne šolske gosposke najdalje do konca mesca julija t. l. vposlati dotičnemu krajnemu šolskemu svetovalstvu.

Okrajni šolski svet Šoštanjski, dne 10. julija 1876.

Pervosednik: **Strobach.**

Učiteljske službe.

V šolskem okraji Slovenje-Graškem se razpisujejo sledeče učiteljske službe:

- a) učiteljska služba na enorazredni šoli pri sv. Janžu pri Spodnjem Drauberg-u z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem.
- b) Podučiteljska služba na enorazredni šoli pri sv. Ili pri Tarjaki z dohodki III. razreda in prostim stanovanjem (ena soba).

Prosilci, zmožni nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dostojno dokumentirane prošnje potem predstavitvene okrajne šolske gosposke najdalje do konca mesca julija t. l. vpslati dotičnemu krajnemu šolskemu svetovalstvu.

Okrajni šolski svet Slovenje-Graški, 10. junija 1876.

Pervosednik: **Strobach.**

Podučiteljska služba

je razpisana v Framu (Fraenheim). Prosilci naj vložijo svoje prošnje do 15. avgusta t. l.

Krajni šolski svet v Framu.

Franc Divjak,

načelnik.

1—2

Učiteljska služba

na enorazredni šoli v Svetini sè služnino III. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje.

Prositelji imajo svoje prošnje potem okrajne šolske oblasti do konca julija 1876 vpslati krajnemu šolskemu svetu v Svetini poleg Celja.

Okrajni šolski svet Celjski, 20. junija 1876.

Pervosednik: **Haas m. p.**

Učiteljska služba

na enorazrednej šoli v Gorici sè služnino 600 fl. se razpisuje do konca meseca julija tega leta.

Prositelji imajo svoje prošnje potem šolske gosposke vpslati do više navedenega obroka krajnemu šolskemu svetu na Gorici (Goriceen Post Rietz).

Okrajni šolski svet Gornjegradski 1. julija 1876.

Pervosednik: **Haas l. r.**

Podučiteljska služba

na trirazrednici v Hrastniku z dohodki III. razreda, prostim stanovanjem, kurjavo in 60 fl. priboljška od občine, se razpisuje.

Prositelji imajo svoje prošnje potem šolske oblasti oposlati do konca julija 1876 krajnemu šolskemu svetovalstvu v Hrastniku.

Okrajni šolski svet Laškega terga 30. junija 1876.

Pervosednik:
Haas m. p.

V Pragi v založbi Felkl-na in sina (Celetna ulica, č. 30) so izišle po priporočilu „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“:

6—12

Nove risanke

s slovenskimi napisi in s prav dobrim, debelim papirjem.

Perva, druga in tretja risanka so pikčaste, **četrta** ima čisti papir. V 1. risanki so pike 1 cm., v 2.—2 cm., v 3.—4 cm. narazen.

100 kosov velja 4 gld. 50 kr.; posamezni sešitki (s 6 listi) so po 6 kr.

Za slovenske šole jih ima pa v zalogi

Janez Giontini in **Fr. Dubois**
v Ljubljani, v Ljutomeru.

Zlasti opozorujemo slavne okrajne šolske svete, p. n. gospode šolske ravnatelje in učitelje na naše, izverstne po najnovejših zemljepisnih znanostih uredjene zemeljske krogle (globe), luno- in planetostroje najnižjih cen v slovenskem, hervatskem in serbskem jeziku. Visoko naučno ministerstvo jih je o svojem času kot edino za šolo pripravne priporočilo.

 Vzori (obrazci) se na zahtevanje zastonj in franko pošiljajo.

Felkl in sina
tergovina s papirjem v Pragi.